

Tethering Tranquility and Turmoil

פרשת וישב תשפ"ג

GENESIS

37/1-3

PARASHAS VAYEISHEV

1a
Jacob settled in the land of his father's sojournings, in the land of Canaan. ²These are the chronicles of Jacob: Joseph, at the age of seventeen, was a shepherd with his brothers by the flock, but he was a youth with the sons of Bilhah and the sons of Zilpah, his father's wives; and Joseph would bring evil reports about them to their father. ³Now Israel loved Joseph more than all his sons since he was a child of his old age, and he made him

2

NER UZIEL

Rashi (based on Bereishis Rabbah 84:3) warns, however, that his situation is not as stable as it seems:

Yaakov desired to live in peace, but at that point the affliction that tormented Yosef's life descended on him. When the righteous desire to live in peace, God declares, "Are the righteous not satisfied with the reward awaiting them in the World to Come? Do they expect to live in peace in this world as well?"

Evidently this peaceful period in Yaakov's life was nothing more than a temporary respite, a lull before the approaching storm. The *midrash* infers this from the verse's unusual wording. *Vayeishev*, settled, conveys a state of permanent residence, while *megurei*, sojournings, de-

notes a condition of living in a place for a short time. By placing these two contradictory terms together in one verse, the Torah is telling us that Yaakov completely misjudged his situation. He *thought* that now he would finally manage to settle down permanently, but in fact he was destined to undergo many more years of personal grief and exile.

לאנשים כערכנו לבטח בקשה כזו לא היתה יכולה להחשב אף לא כנרדוד של חטא, אולם מיעקב אבינו, לפי מעלתו נדרשה התעלות רבה עוד יותר. בקשותיו צריכות היו להיטיב אך ורק על טובת העולם הבא הנצחי, ולא על זו שבעולם הזה. בבקשתו לשלוח בעולם הזה היה צל של נטיה דקה מן הדקה בהעמדת העולם הזה כערך בפני עצמו, ולא כטפל וכפרודור לעולם הבא, ועבורו נחשב הדבר כשמץ חסרון.

פרשת וישב אמרי טל | לט

כל ענין המבול ובניית התיבה, שארכה מאה ועשרים שנה, רצה לישב בשלוח בשחיית יין, ולא עלתה בידו.

אכן כאשר נדייק ברברי חז"ל, נמצא שלא אמרו חז"ל שיש פגם כלשהו לישב בשלוח, אלא לצדיקים, וכפי שאמרו - "צדיקים מבקשים לישב בשלוח". והכוונה, כי באמת אין פגם לאדם החכם בתורה ועושה את רצון ה' שיוכה גם לשלוח ולשלוחן מלכים בעוה"ז. אמנם בחינת 'צדיק' היא בחינה מיוחדת, ואין להבינה 'צדיק' שמקיים מצוות ונמנע מעבירות, לאפוקי רשע. תואר זה של 'צדיק' במשמעות הפנימית נאמר רק על אנשים מסוימים מאד. מצאנו בתורה, כי הוא נאמר על נח ועל יוסף. כידוע מהספרים, בחינת 'צדיק' מיוחדת למי שענינו מידת היסוד. בחינת מידה זו היא להיות משפיע לאחרים. כיוסף שהיה ענינו להשפיע והיה המשביר לכל עם הארץ, וכן נח בתיבה דאג ופרנס לכל הבריות.

מי ששייך לבחינת מידה זו - אין לו אפשרות למנוחה, כיון שמנוחה היא סתירה בעצם למדרגה זו. זאת, משום שבכדי להשפיע, צריך האדם להיות פועל ועושה ולא נח. לכן מנוחה היא פגם בבחינת צדיק, ואין ראוי לצדיקים לבקש לישב בשלוח. גם יעקב אבינו היה שייך למידה זו. כידוע, יעקב ויוסף שווים בכל עניניהם, כמבואר במדרש באריכות, וכן מצאנו שלא פגם כלל במידה זו ומיטתו היתה שלמה. לכך לא נחבלה בקשת מנוחתו, ודיו במה שמתוקן לו לעוה"ב.

16

trodden status compared to the lofty level of Esau, Jacob accepted God's will with perfect faith (*Or HaChaim*). Indeed, it would be nearly three centuries and a painful exile before his descendants would become masters of the land that God had promised them, but Jacob's trust was undiminished.

מראש צורים

318

3

אלא שמדרש זה מעורר בנו תמיהה, כלום בקשת השלוח של יעקב שמץ פסול היה בה? יעקב אבינו הרי היה הכחיר שבאבות, האדם השלם שדמותו חקוקה בכסא הכבוד, ומה רע אם יכול היה לחיות את חייו בשלוח ובנועם? אם קיימת שלוח בעולם, למי היא מיועדת, אם לא לזו?

מדברי חז"ל משתמע גם שעניינו של יעקב מהווה כעין בנין אב לצדיקים שבדורות העתיד. עליהם כמו מכריזים משמים: "לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעולם הבא, שמבקשים לישב בשלוח בעולם הזה?". אולם קביעה זו אינה מובנת לנו; כלום קיימת סתירה בין השלוח שבעולם הזה לעולם המתוקן המיועד לצדיקים לעתיד לבוא? ומה רע בכך אם ינחלו הצדיקים חלק נאה בשני העולמות? וכי אם ישבו בשלוח בעולם הזה, יחסר מה להעניק להם בעולם הבא?

4

הקב"ה מדרק עם צדיקים

הרבה התחבטו המפרשים בשאלות אלו, ותשובות אחדות ניתנו בנושא זה.

יש מן המפרשים שהסבירו שהפגם היה בבקשת השלוח מצד יעקב אבינו. טובת העולם הזה, כמו גם זו שבעולם הבא, נועדה לצורך הצדיקים

המקיימים את העולם, ויש מן הצדיקים הזוכים ליהנות משני שולחנות: גם בעולם הזה וגם בעולם הבא. אולם המגמה אינה צריכה להיות טובת זה העולם.

אמנם אין לשכוח שהמדובר ביעקב אבינו שבקשת השלוח שלו, לא היתה "לשמה", אלא כאמצעי לעבורת הבורא. הן כבר ביאר הרמב"ם שכל הייעודים הטובים שנאמרו במקומות שונים בתורה, אינם בבחינת גמול ושכר, אלא בבחינת נתינת אפשרויות נוחות לאדם, כדי שיוכל לעבוד את הבורא מאין מונע. במסגרת זו גם השלוח הינה כלי עזר יעיל להתעלות בדרכי קנין השלימות. שלוח כגון זו מוגדרת על ידי אנשי כנסת הגדולה (כפי המטבע שטבעו לנו בתפילת מנחה של שבת): "מנוחת שלום ושלוח והשקט ובטח, מנוחה שלימה שאתה רוצה בה".

יתר על כן, עלינו לזכור שאבותינו הקדושים העפילו לדרגה רמה כזו שכל מעשיהם, ואפילו אלו הנראים כפשוטים, כרעיית צאן וכיוצא בזה, היו רצופים ייחודים עילאיים שלנו אין שמץ מושג בהם. הרי בפרשת "ויצא" למדנו שאפילו בעת שנתו של יעקב אבינו הוא זכה לראות מראות אלוקים. הנפרשים גם ביארו שהאמור עליו באותה שעה (כח, ג): "והנה ה' ניצב עליו", רומז לעובדה שיעקב אבינו גם בשנתו היה בדרגה הנישאה של "שויתי ה' לנגדי תמיד". נמצא שכל מעייניו וכל הגיגיו של יעקב אבינו לא היו אלא בעניני הדביקות בשכינה, וכל שאר המעשים לא היו אלא טפלים בעיניו. אף על פי כן, לפי עוצם דרגת יעקב אבינו היה בבקשה זו שמץ של פגם.

The commentators explain that Yaakov's difficult, nomadic life-style resulted directly from the promise God made to Avraham many years earlier: "Know for certain that your descendants will be foreigners in a land that is not theirs for four hundred years" (Bereishis 15:13). One of the reasons Esav fled the land of Canaan was to evade the obligation to pay this spiritual "debt." In characteristic self-interest, Esav cleared out to Mount Sei'ir, leaving the responsibility of enduring four hundred years of exile squarely on Yaakov's shoulders. It was inevitable that Yaakov would have to keep moving; God had decreed that it be so.

In light of this explanation, one cannot help but wonder how Yaakov could have expected to settle down permanently in the land of Canaan. We may assume he knew about the penalty God had imposed on his grandfather Avraham, and that he realized that he and his descendents would have to pay the outstanding debt of four hundred years of exile. How, then, could he presume that he had arrived in Canaan to stay?

Yaakov calculated that the acute distress and emotional anxiety he had experienced at the hands of Esav and Lavan during his twenty-two-year exile was equivalent to at least four hundred years of a standard exile. He understood intuitively that in God's eyes time does not have the objective value we perceive in it; in divine terms, time is altogether subjective, merely a device by which to map the human condition as it progresses from the present to the future.

In principle Yaakov's understanding of the nature of time was correct. We see, for example, that the Jewish people remained in Egypt only 210 years, fully 190 years less than God had originally decreed. Yaakov's mistake, though, was in attempting to apply this "theory of time relativity" to the events unfolding before him. The most man can do to understand the relative functioning of time is to perceive it as it

applies in retrospect; God alone is able to calculate the infinite variables that affect a person's life, and extend or shorten the continuum of time accordingly. Thus, although Yaakov felt that his twenty-two-year odyssey represented payment in full of Avraham's outstanding debt, God employs a different system of computation.

When one considers the series of astonishing miracles Yaakov experienced following his return to the land, it is not difficult to understand why he thought the Messianic era had arrived. Esav, whose murderous rage had originally compelled Yaakov to flee the land of his forefathers and seek refuge with Lavan (ibid. 27:41-45), now greeted him with open affection (ibid. 33:4). Furthermore, when it became clear to the brothers that there wasn't sufficient pastureland in Canaan to sustain all of their flocks, Esav placidly yielded to Yaakov and evacuated the area:

Esav took his wives, sons, daughters — all the members of his household — and his livestock, and all the possessions that he had acquired in the land of Canaan, and he moved to another area, away from his brother, Yaakov; for they had too much property to allow them to live together. Because of all their livestock, the land where they were staying could not support them. Esav therefore settled in the hill country of Sei'ir. There Esav became the nation of Edom. (Ibid. 36:6-8)

Yaakov was astounded by Esav's transformation from outraged brother and sworn killer to supportive ally and submissive vassal.

These miracles contributed to Yaakov's sense that he was experiencing the advent of the Messianic era. Rejoicing over what he perceived to be the end of the Jewish people's term of exile, he settled himself in the land as if he were a permanent resident, not a sojourner. This mistaken attitude triggered a series of disastrous events that precipitated the Jewish people's descent to Egypt.

וצריך ביאור, מה טעם הוא זה שכיון שמתוקן לצדיקים העולם הבא שלכך לא ישבו בשלוח בעוה"ז.

ואפשר לבאר, שלכך לא יתכן ישיבת יעקב אבינו בשלוח, מפני שהיתה הגזרה שנאמרה לאברהם אבינו בברית בין הבתרים כי גר יהיה זרעך וגו' ארבע מאות שנה, ובאמת הרי לא היו ישראל במצרים אלא מאתיים ועשר שנה, אלא שחשבו ה' מאות שנה היה נחשב מלידת

יצחק שהיה גר, וכן ביעקב, וכל זה עלו להשבון כמבואר בחז"ל, והנה כעת אם יעקב ישב בשלוח בארץ כנען במנוחה, א"כ לא יעלו אלן השנים בחשבון זה, והקב"ה היודע עתידות ראה שישראל לא יוכלו להשלים במצרים ה' מאות שנה כי אם בצרוף הגרות של האבות, ולכן כשיבקש יעקב לישב בשלוח קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו שיוסף יגלה בגלות, ויצטרף לזה ג"כ הצער של יעקב, ובוהו יתבטל ממנו

השלוח והמנוחה, ויוכלו לעלות אלו השנים לחשבון הגלות, (שוב ראיתי בכלי יקר כעין זה); ובוהו יש לכוון במה שאמרו בלשונם, "קפץ" עליו רוגזו של יוסף, דלשון קפיצה שייך בדבר שבא שלא לפי מהלכו הרגיל אלא שקפץ קודם זמנו, והיינו משום שאם היה יעקב בעצמו ממשיך הגרות, אז כל זמן שהיה הוא חי, היה עולה הגרות שלו לחשבון הגלות ולא היה בא עדיין על בניו, אבל כיון שיעקב לא המשיך עוד את הגרות [ויצחק אביו כבר כהו עיניו והיה כלוא בבית, ולא יוכל להחשב גרותו בחשבון], לכן היה מהתכרח שיקפוץ מעכשין על יוסף בעוד יעקב חי, והוה הלשון שאמרו "קפץ" עליו רוגזו של יוסף.

10 אדם לעמל יולד

אדם לעמל יולד

פרשנים אחרים ביארו שנימת הבקורת שבדברי חז"ל כלפי בקשת יעקב לשבת בשלוח, באה ללמדנו עקרונות השקפה בדבר אופי העולם הזה, ואודות טיב העבודה המתבקשת מן האדם השרוי בו.

כשיצר הקב"ה את עולמו הוא תחם תחומים בין העולם הזה והעולם הבא, ולכל עולם הוא קבע את אופיו ומהותו. הבדלי המהויות שבין העולמות הוגדרו בתמציתיות נפלאה על ידי חז"ל באומרם (עין רשי' טו) פרשת 'ואתחנן': "היום — לעשותם, ומחר — לעולם הבא, לקבל שכרם". העולם הזה עולם העבודה והעמל הוא, ואינו מקום מנוחה ומרגוע. אם אמנם מבקש אדם לצעוד לקראת שלימותו ומילוי חובתו בעולמו, אל לן לבקש לנוח בעולם הזה על זרי דפנה. גם אם צבר אדם הישגים, אלו אינם מרשים לו להתרווח בשלוח, אלא צריכים להוות עבורו תמריץ להוסיף אומץ ולהמשיך בדרכי התקדמותו.

המנוחה והשלוח הינן נחלת בני העולם הבא, ואילו כאן בעולם הזה האדם מצוי בהתמודדות מתמדת נגד מכשולים אין ספור הניצבים בדרך התקדמותו. רק מי שטרח בערב שבת והשכיל לעמוד בהצלחה בהתמודדות זו, הוא שיוכל לאכול בשבת מן העולם שכולו טוב. עד אז אין פנאי ואין מקום לבקשת שלוח.

מה נפלאה דרשת חז"ל (ילקוט שמעוני, איוב, רמו תתצה): ומפני מה נגזרה מיתה על הצדיקים? אלא כל זמן שהצדיקים חיים, נלחמים עם יצרם, וכיון שהם מתים הם נינוחין, שנאמר (איוב ג, טז): 'יושם ינוחו יגייעי כח'.

רצון ה' ש"אדם לעמל יולד", וכל ימיו יאבק ביצרו המתחדש עליו בכל יום, ולפיכך בקשת יעקב אבינו לשבת בשלוח לא נענתה.

distraction. The question is self-evident. Why was Yaakov criticized for this well-intentioned desire? Was it not for spiritual purposes?

To answer this question we must look at man's purpose in this world from a different perspective. This world was not created in order to afford people the opportunity to serve God in tranquility and repose. Rather, this world is a place where one is to serve God while overcoming obstacles and impediments in the face of adversity and enmity. Thus, טוב לו לאדם דבר אחר בצער ממיא דברו, Better one [deed] accomplished in hardship than a hundred [deeds] done with ease (Avos d R' Nosson 3:6).

The Mishnah in Avos underscores this concept. לפום צערא אגרא, In proportion to the pain is the reward (Avos 5:26). If the reward increases in proportion to the hardship, it must be that a human being's primary task in this world is to overcome those hardships and difficulties in his service of his Creator.

והרי שאע"פ שהאדם צריך לדאוג שתהיה לו כמה שיותר שלווה כדי שיוכל ללמוד יותר טוב, ואיננו בדרגה לבקש קשיים ונסיונות, אבל צריך לזכור שלא זוהי התכלית של עולם הזה, כי התכלית היא דוקא להתמודד עם הנסיונות שנהיך ראויים לקבל שחר, כדי שזה לא יהיה נהמא דכיסופא. כשכן אדם עושה דבר טוב בלי קשיים ודאי שזה חשוב ואם לא כן יפסיד את העולם הבא שהיה לו לפנ שגולד, אבל העולם הבא שבא ע"י ההתמודדות הוא רק ע"י הנסיונות שעומד בהם, וע"י נאמר 'לפום צערא אגרא' שכלל שהנסיון שעומד בו יותר גדול כך שכרו שניתן לו ע"י הוא יותר גדול.

15 **ברכת** **וישב** **מדרכי** **תט**
מהו העוול בכך, כשרוצים לשבת בשלוה, מעט לנוח, מעט להרגע, להתפנות לעבודת השם בשקט?
הקטן בעינינו צרות עשו? הקטן בעינינו צרות לבן? הלא אם לא יעקב, מי היה עומד בהם?
וכשבי"ה הכל עבר, השבטים בבנינם, וכלל ישראל הוחל בבנינו ובקיומו, מדוע לא יבקש מעט שלווה...
ואף אם מתוקנת להם השלוה לצדיקים לעתיד לבא, מדוע יהיה "דיי" בכך? מה סתירה יש בבקשת שלווה גם בעוה"ז?
— כי יש לה שלווה מקום משלה. ומקומה הוא רק בעולם הבא. כאן בעולם הזה, אין זה מקומה של שלווה.
עולם הזה, הוא מקום הנסיונות. כל החיים נסיון המה, ורצופי נסיונות.
אין להסירה דעת ולו לרגע, אין לבקש שלווה. יש לחתור אחר העמידה בנסיון.
השלוה מתוקנת להם לצדיקים לעתיד לבא, ו"קפץ" עליו רוגזו של יוסף — משום שעדיין לא התמלאה סאת נסיונותיו. אדרבא, אם הרגשת כי הגיעה עת של השלוה, משמע צליל של "גמר", של "נתמלאה הסאה". משמע נגמך התפקיד, הגיע לשיא, זוהי התכלית...
אורא, קפץ עליו רוגזו של יוסף. ללמדך, כי לעולם אין מושג לאן אפשר עוד לחתור, איזה נסיון עומד בפניך, איזה צירוף, איזה מירוק, איזה בנין, איזו שלימות.
בעולם הבא אין מתמלקים, אין מתקדמים, אין בונים. לעולם זה באים "גמורים", אם לטוב אם לרע.
המקום של התקדמות, של בנין, הוא רק בעולם הזה.
בעולם הבא, הוא המקום של שלווה, לא כאן, לא בעולם הזה.

16 **ונראה** שמקורו הוא מהררי קדם, מדברי הסבא מקלם זצ"ל (החמה ומוסר) ח"ב מאמר רכט) וז"ל: הנפש באדם היא כמו הוזהב בבטן האדמה המעורב בעפר, וצריך כור לצרף הוזהב, ואם לאו הרי הוזהב בטל בעפר ואינו שווה כלום.
כך בזה, הנפש יש לה הרגשים טובים, מידות טובות ורעיונות רחבים ועמוקים להחבונן ולהתפעל מגדולת השי"ת ולהתחבר במידותיו הטובות וכו'. אמנם עפרוריות החומר הגס מעורב בה, ובטל הוזהב שלה בתוך העפר, וצריך לזה "כור זהב", ומה הוא הכור? לעמוד בנסיון. ע"י הנסיון מוציא לפועל כוחו הטוב, עכ"ל.

אמנם יש לזכור שהמדובר ביעקב אבינו, שדרגתו הגיעה במידה מסויימת לזו של אדם הראשון קודם חטאו, ואף על פי כן גם הוא יכול וצריך היה להוסיף על מדרגותיו שבקדושה.

בקצרה תימצת עיקרון זה בעל הישפת אמת" (תהלים):
בודאי יעקב לא רצה לישב בשלוה עד שתוקן עצמו לגמרי, ולא היה לו חשך מזה. אך רצון הקב"ה מאיש הישראלי, אשר יהיה כל ימיו בניגוע להוסיף בעבודתו יתברך שמו, כי ענין התוספות אין לו שיעור, וזה ענין "רוגזו של יוסף".

ה"שפת אמת" ממשיך ומסביר כי לבטח ההתמודדות של הצדיקים שונה מזו שהיא נחלת פשוטי עם. המון העם מצווה להאבק ביצר הרע המנסה בכל עת להפיל בפה כשלוך העוונות. כמוכן שאצל צדיקים גדולים, ועל אחת כמה וכמה אצל יעקב אבינו, ההתמודדות מסוג זו כבר לא היתה קיימת. דוד המלך העיד על עצמו (תהלים קט, כב): "ולבי חלל בקרבני", ולפי

דברי חז"ל משמעות הדברים היא שיצרו כבר מת ונפל חלל בקרבנו, ומצב זה היה גם אצל אברהם, יצחק ויעקב (עיין בבא בתרא יז, א). אלא שמכל מקום, למרות שיעקב לא היה צריך להאבק ביצרו הרע, עדיין לא יכול היה לשבת בשלוה, באשר צריך היה להוסיף מדרגותיו בקודש.

גם צדיק יסוד עולם כיעקב לא היה לו לחתור לשלוה ולמנוחה. אמנם בתחום ה"סור מרע" הוא כבר היה מושלם בתכלית, אולם עדיין היה עליו להשתדל להרבות פעלים וללכת מחיל אל חיל בתחום ה"עשה טוב". זה ענין "רוגזו של יוסף", ההתמודדות שבהוספת האומץ בצד הטוב.

12 **אהל** **ספר בראשית** **משנה**

והנה כתב בספר 'דרכי מוסר' וז"ל: על האדם להרגיש באשר לחסד שעושה עמו הקב"ה בנוח לו חיים. שמחתו ואושרו צריכים להיות גדולים לאין קץ, עד שלא יחוש ולא ירגיש בכל הצרות והיסורים הגדולים הבאים עליו. וכך אמר דוד המלך ע"ה (תהלים קיח-יח) "יסר יסרני י-ה ולמות לא נתנני" - אף כי יסרני ה' ביסורים גדולים, אולם "למות לא נתנני", וע"כ לא ארגיש ביסורים כלל!

נמצא שאדם המתרעם ומתאונן על הצרות הפוקדות אותו, הוא בכחינת "אדם ביקר ולא יבין נמשל ככהמות נדמו" (תהלים מט-כא). "אדם ביקר" היקר מכל ניתן בידו, ולא יבין. "נמשל ככהמות נדמו" - כיון שהוא חי ככהמה אין חייו נחשבים למאומה. וכל זה משום שאינו מכיר באושר החיים הגדול שזכה לו.¹³

הרובתנו היא, לסבול ממצבים קשים ויגון בעוה"ז, כי זה רצון ה' מפני שהעוה"ז נברא ל"עבדה ולשמרה" - לעבדה זו מצות עשה, ולשמרה זו מצות לא תעשה.

והענין הוא, שכך גזרה חכמתו ית', כי חיי שלווה ומנוחה לא יוכלו לעלות בקנה אחד עם חיי העוה"ז. מציאות הווייתם של חיי העוה"ז, מהוה סתירה מוחלטת לחיי שלווה. אין מקום של חיי שלווה כלל וכלל בעוה"ז, אין "לשלוה" קיום בעוה"ז... כל מקומה הוא

רק בעוה"ב. וכל זאת למה?... מפני שהעוה"ז נברא ל"עבדה ולשמרה" - לעבדה זו מצות עשה, ולשמרה זו מצות לא תעשה. העוה"ז הוא הפרוזדור ומקום ההכנה לחיי עוה"ב הנצחיים, והאמצעי המביא את האדם אל התכלית הנרצית הוא ה"לעבדה ולשמרה". לפי שאין מבהן עמידת האדם בהם שלימה, אלא אם נתקיימה בידו בכת מלחמתו התמידית בנסיונות החיים אשר נערמו בדרכו. איש איש ונסיונותיו, איש איש וחבילות צרותיו וחליו, מכאוביו וטרדותיו¹⁴, זה בגופו וזה בממונו, זה כמשפחתו וזה במיודעיו, וכולן לא באו אלא למטרה אחת - מבהן לאדם בקיום הצו - "לעבדה ולשמרה".

הנה ודאי לא נתכוון יעקב אבינו לישב בשלוה ליהנות מהעוה"ז, אלא שלאחר כל תלאותיו רצה את שלווה הנפש לעסוק בתורה ועבודת ה' ללא מפריע. ולכאורה אין לך בקשה כשרה מזו, ומ"מ נתבע יעקב על זה, שלא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב, כי עוה"ז לא הוכן לעבודת ה' מתוך השלוה והמנוחה, אלא עיקר העבודה היא מתוך הדחק, וכדברי התדב"א (וכעין זה באר"י א-ו), "טוב אחת בצער ממאה שלא בצער". ותנן באבות (ה-כג) "לפום צערא אגרא", וכיון שחשבון השכר לפי הצער הוא, הרי שעיקר העבודה היא בצער.

16 **ונראה** שמקורו הוא מהררי קדם, מדברי הסבא מקלם זצ"ל (החמה ומוסר) ח"ב מאמר רכט) וז"ל: הנפש באדם היא כמו הוזהב בבטן האדמה המעורב בעפר, וצריך כור לצרף הוזהב, ואם לאו הרי הוזהב בטל בעפר ואינו שווה כלום.
כך בזה, הנפש יש לה הרגשים טובים, מידות טובות ורעיונות רחבים ועמוקים להחבונן ולהתפעל מגדולת השי"ת ולהתחבר במידותיו הטובות וכו'. אמנם עפרוריות החומר הגס מעורב בה, ובטל הוזהב שלה בתוך העפר, וצריך לזה "כור זהב", ומה הוא הכור? לעמוד בנסיון. ע"י הנסיון מוציא לפועל כוחו הטוב, עכ"ל.

My Sole Justice - R. Kluger

20a

R. Rosenthal

The Jewish Definition

We Jews have a very different definition of bad — and based on this definition, nothing bad ever really “happens” in this world. “Good” is something that enables you to become more Godly. And conversely, “bad” is something that makes you a less Godly person. Torah is good. Mitzvos are good. God Himself is good. Moving away from God — the source and root of all goodness — is bad.

Put a different way, good is that which leads us towards self-perfection, that which enables us to become the great human beings we are capable of becoming, that which helps us to find the closeness to God that is available to us. Bad is that which takes us away from God, that which hinders us from achieving our potential.

As a rule, does pain and difficulty in life make it easier or harder to rise spiritually? If we are honest, we would have to say that challenge helps us towards greatness. Greatness is not usually found among those who spend their days lying on beaches and sailing around the world in million-dollar yachts. Greatness is much more often found among those who face adversity head on and overcome it. Those who achieve their true potential are those who struggle through difficult situations and build their character in the process. The Gemara tells us, “Be careful of the children of the poor, for from them Torah comes” (*Nedarim* 81a).

And so, I ask you to ask yourself, and to be brutally honest — what are you in this world for? To be comfortable? To avoid pain? To live out seventy or eighty years of life with the least challenge possible? If this is your aim, then many “bad” things will happen along the way — because this is a world of pain and pain is antithetical to all that you are living for. If, however, you believe, as I do, that we are here to lift ourselves into Godliness, to grow and to ultimately attain self-perfection, then all that happens to us is a golden opportunity — and the more challenging it is, the greater that opportunity. The Mishnah tells us that “according to the pain is the reward” (*Pirkei Avos* 5:23). It doesn’t say “effort,” it says “pain.” The level of pain defines the level of potential for Godliness. Of course, we don’t go looking for pain, but when it comes, we embrace it as an opportunity to strive towards perfection.

21 דעת וישב תורה רכנ

ידע אדם סוד זה שכל עניני „עוה”ו” הם „מצרף”, ואז יתיחס באופן אחר לגמרי לכל מקרה ומקרה. קודם המעשה, ובשעה המעשה, ולאחר כל מעשה ומעשה, יתבונן ויפשפש בעצמו, מה אני לאחר מעשה זה, איך עברתי את המצרף, — האם שלם יצאתי?

32

R. Wolbe on Chovos

Rav Yerucham Levovitz said, “You will never find a recliner in a factory.” Since everyone in a factory is busy working, there is no time to sit back and relax. Likewise, we are not meant to amble through a utopian life in this world. That state of tranquility is reserved for the next world.

17 A Good Life Includes Difficulties

HAKADOSH BARUCH HU is a merciful Father. He orchestrates every detail in our lives and does everything for our benefit. Every one of us experiences in his life times of hardship, trials, and suffering. Not always do things work out as we’d hoped. But this, too, is for our benefit, to enable us to earn the genuinely “good life” of closeness to Hashem.

in the difficulties we experience so that we will learn how to get through life’s tribulations and merit true goodness — life with Hakadosh Baruch Hu, “*the fullness of joys in Your presence.*”

18 Hardships Expose the Goodness Inside Us

HAKADOSH BARUCH HU created us with a body and a soul. The body is essentially separate from Hashem and from other people and is constantly preoccupied with its personal pleasure and comfort. The soul, in contrast, is a *chelek Eloka mima’al*, a part of Hashem, and its only source of pleasure is connection with Hakadosh Baruch Hu, which is true, everlasting goodness. In this world, the desires of the body are more prominent and easily sensed. By nature, we tend to be more concerned about our personal enjoyment than our spiritual needs; at any given moment, our own personal comfort is foremost in our minds. When we experience difficult times, we are inspired to seek a more internal purpose and mission in life. At such times, the soul is shaken awake and our true inner desire to connect to Hakadosh Baruch Hu is aroused. This desire transcends all our external tendencies and inclinations and is indeed more firmly entrenched and powerful than anything else.

19 Yes, we go through hardship. We are required to overcome our external desires, to impose our *neshamah’s* desire over our physical tendencies, to negate our will in the face of Hashem’s. Our personal desire is pushed aside to make room for our true, inner desire to be close to Hashem and do His will. We must sacrifice something of ourselves, which is unquestionably difficult — but only by doing so do we uncover our powerful bond with Hakadosh Baruch Hu, a connection so staunch that it exceeds all considerations of comfort and convenience.

Hakadosh Baruch Hu replies to Dovid Hamelech, “If you need life, you need suffering.” The path of a good and blessed life passes through stations of suffering and tribulations, because that is the only way to merit true and ultimate goodness. Through these difficulties, we discover our deep-seated connection to Hashem, which is dearer to us than all of the pleasures of this world, and for which it is worthwhile to undergo all of these challenges. We reach the true and everlasting joy of experiencing Hashem’s loving presence and our deep closeness to Him — “*the fullness of joys in Your presence; the delights that are in Your right hand for eternity.*”

הקשיים לצדיקים - מצד שלימות עבודתם והמקדים

ברש"י ריש פרשתנו - ביקש יעקב לישב בשלוה, קפץ עליו רוגזו של יוסף, צדיקים מבקשים לישב בשלוה, אומר הקב"ה לא דיין לצדיקים מה שמתוקן להם לעוה"ב, אלא שמבקשים לישב בשלוה בעוה"ו. (עפ"י ב"ר פד. א),

והדבר צריך ביאור, שהרי בוודאי ה' אוהב צדיקים, וכלום חסר דבר באוצרו של מלך, ובוודאי שיד ה' לא תקצר מלהשפיע רוב שפע ברכה, שיתברכו הצדיקים בטובה ושפע ושלוה בעולם הזה ובעולם הבא גם יחד.

ויש שמבארים זאת על פי דברי חז"ל שהצדיקים נפרעין על חטאייהם בעוה"ו, אולם בלשון מאמר זה משמע שאין הכוונה כאן מצד עונש על חטאים.

וגראה הביאור בזה, שתפקיד האדם בעולם הזה הוא לפעול ולעשות ולבנות, וכמו שאמרו - 'היום לעשותם ומחר לקבל שכרם' (עירובין כב.). ומעצם טבע היצירה והבנין שהוא טעון מאמצים והשקעה, ומצד ההתמודדות יש מצבים של קושי ועגמת נפש, והיפך השלוה.

ואין זה מצד עונש ח"ו, או קימוץ ידיים שלא לתת להם בעולם הזה, אלא שהדבר נובע מעצם טבעו של התפקיד והמשימה, שמאז חטאו של אדם הראשון כל מילוי תפקיד בעולם כרוך בקושי ועגמת נפש, בהתאם למשימה והיעדר המוטלים על כל אחד לפי טבעו ויעודו. ובמיוחד כשמדובר ביעקב והשבטים, אשר הם בנו את בית ישראל, וכוננו את הקומה הנשגבה אשר אליה יועדו מראשית יסוד עניינם.

שלימות האדם דווקא מהמצבים השונים

ולפעמים הקושי והעגמת נפש וצורת ההתמודדות של האדם עם מצב זה, היא זו שבונה את אישיות קומת האדם, ומעצבת את אופיו ושלימותו, ואף את אופי זרעו ומשפחתו אחרי.

ויש כדבר זה לימוד יסודי בעבודת ה' הנוגע לכל אדם, כי המצבים הבאים על האדם במשך ימי חייו, משתנים בכל עת ומעמידים לפניו אתגרים חדשים לבקרים והתמודדות בלתי מוכרות, ואפילו האדם עצמו אין מצבו דומה ביום אחד למשנהו, ותדיר חלים בו שינויים ברגשותיו, בכיוון מחשבתו, במצב רוחו, ובאומץ לבו, עך שנדרמה שאין הוא היום אותו אדם של אתמול.

והנה דבר זה הוא ממעלת האדם שאינו ניצב תמיד על מקום אחד, אלא נפשו כלולה ממוגזן ועושר מצבים והתייחסויות אשר השי"ת מסבב ומזמין לפניו עבור תכלית עבודתו בעולם, וזה השורש לעליות וירידות שבאות על האדם.

ומצוי בחיי האדם שאחר תקופה שעסק התורה ועבודת התפילה וקיום המצוות באו לו נקל, ומתוך רגשות קודש ורוממות, והנה לפתע כל לימוד או קיום מצוה באים עליו בקושי וכבדות ומתוך נסיגות, ואין לו הארת עיניים בתורה, והכוונה בתפילה עולה לו במאמצים כבירים, וכדומה. והאדם עלול ליפול בדעתו, ולדמות כי כל התעלותו ודרגתו בתקופה הנעלית היא אך פרי דמיון, שהרי עתה רואה שלבו רחוק מהתורה והמצוות.

אך האמת היא שכך הוא האדם וזה טבעו, שהוא תמיד עולה ויורד, בחינת יעלו שמים ירדו תהומות. ואל ידאג האדם ולא תהא נפשו עגומה על זה שהוא נמצא לפעמים במצבים יורדים, ויש על האדם לדעת מראש שזה מהלך סדר החיים ולהיות מוכן לכל המצבים.

ואדרבה, שלימות מכלול אישיותו של האדם נבנית מכל המצבים, כאשר יודע להתייחס אליהם באופן נכון ולהתמודד עמהם כראוי. ועל האדם להתחזק ולהתנחם בימי הירידה, כי גם זמני חולשה וקטנות המוחין הם חלק מאבני הבנין של שלימות אישיותו. ואל לו לזלזל בעבודתו בתקופות הללו. יתירה על כך ישנם גוונים מסויימים של חשיבות ומעלה, שאין האדם מסוגל להשיגם רק בעמדו במצבים ירודים אלו, וגם כי בעצם זה שעובד את ה' למרות כל הקשיים, יודע לנווט ולכוון עצמו היטב גם במצב כזה, על ידי כך משיג דרגת שלימות וגדלות בנפש שאין ביכלתו להשיגה באופן אחר.

הניסיון שלא להתרשם על הנהגת ח' גמז

ובענין הניסיונות מציו שני חלקים, אשר שניהם מרוממים את האדם ומעלים אותו לסיגת המריגות. האחד הוא מה שהוא מקיים את המצוות ועוסק בתורה למרות הקושי ומתאמץ במסירות נפש לעשות רצון ה'.

וידע עם זה, מה שהוא מקבל את הכל באהבה ומבלי להתמרמר, משום שיועד נאמנה שכל מעשי ה' הם אמת וטוב. כי ככח ידיעת האמת וההשקפה הנכונה יש בין האדם להתגבר על המאורעות והניסיונות הקשים ביותר, ולהבליג על צער, ולהישאר איתן בדעתו ושלם ברוחו, ולא רק מתוך השלמה כפויה אלא מתוך הסכמה מדעת וקבלה מרצון.

והנה בעת הניסיון הרי הכל חשוך ומר בפני האדם, ואולם הצדיק מתמלא עוז ועצמה מידיעתו שהוא עושה את הנדרש מעמו בשעה זו, ומסלק מעצמו כל מיני הרהורי טרנויאה והתמרמרות, ומסתמך בתום וביושר על הנהגת ה'. ובסופו של דבר מתברר כי דווקא הם היו הדרך להתרומם ולהתעלות.

ובוודאי שאיפת הצדיק היא לעבוד את ה' תמיד מתוך בהירות הדעת והכרה ואמונה ברורה, והיינו שמבקשים לשבת בשלוה בעולם הזה. אולם רצון ה' להעמיד את הצדיקים במבחן כדי לנסותם ולרוממם, ולכן נוטל ה' מהם את שלוותם, משום שבעולם הזה הוא זמן המבחן והניסיון, ועל ידי זה יזכו ליהנות מזיו השכינה בעוה"ב.

ניסיונות אלו היו בחינת עבודתו של יעקב

ובענין זה מציינו באבות הקדושים שהשתבח בהם הכתוב שהלכו בתמימות אחרי ה' בלי כל הרהור, גם כשלמראית עין היו הדברים תמוהים ובלתי מובנים, וכדכתיב 'אתה הוא ה' האלוקים אשר בחרת באברהם כו' ומצאת את לבבו נאמן לפניך' (נחמיה ט, ח).

וכדאיאת בחז"ל - 'כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב וכו' ולא הרהרו על מידותי וכו' אמרתי לאברהם 'קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה', ביקש מקום לקבור את שרה ולא מצא עד שקנה בארבע מאות שקל כסף ולא הרהרו על מידותי, אמרתי ליצחק 'גור בארץ הזאת ואהיה עמך ואברכך', ביקשו עבדיו מים לשתות ולא מצאו עד שעשו מריבה וכו' ולא הרהרו אחר מידותי, אמרתי ליעקב 'הארץ אשר אתה שוכב עליה לך אתננה', ביקש מקום לנטוע אהלו ולא מצא עד שקנה במאה קשיטה ולא הרהרו אחר מידותי' (סנהדרין ק"א).

ובעת ברית המילה נצטווה אברהם 'התהלך לפני והיה תמים' (בראשית יז, א). דהיינו קבלת מלכותו בהסכמה ובנחת, מבלי להתלונן ולהרהר

והנה יש שהאדם אינו מתעקש ומתנגד להנהגת ה', אולם הכוונת נובעת מתוך חוסר ברירה, כי 'מה אפשר לעשות'. אבל ההליכה בדרך ה' שלימדנו האבות היא

שלא להרהר כלל אחר מידותיו, שאפילו במחשבתו לא יהא צל של הרהור, אלא מתוך שמחה ורצון. מצד עצם הדבר שאם זהו רצון ה', אני מרוצה והדבר מקובל עלי, וגם שבוודאי זה הטוב והנכון ביותר. וכדאיאת בחז"ל - 'ככל לבבך - שלא יהא לבך חלוק על המקום' (רש"י, ספרי ואתחנן פסיקא לב).

הבקשה לישב בשלוה מנוגדת לרצון העליון

ויש כדבר לימוד מוסרי לכל אדם בכל מצב, שיש שמחמת סיבות ותנאים חיצוניים מסביב לאדם, הוא נעשה טרוד ורצון, ואינו מסוגל לנהוג כשאיפתו וכדרכו בהליכות רמות והשגות נעלות.

אמנם על האדם להתבונן ולמצוא את דרכי הנהגה והסדרים המתאימים למצבי הקטנות הללו, כי בכל מצב ובכל מדריגה ישנה הנהגה מתאימה לה, שהוא השלימות והבחינה הטובה במצב זה. על האדם לדעת להתמודד גם במצבים ירודים כאשר לבו אטום וחתום ואינו מרגיש מאומה, לעשות כל מה שכוחו בעת הזאת.

ואל לו לאדם לרכו את כל שאיפתו רק בחתימה כיצד לצאת ממצב זה, אלא עיקר מחשבתו ולבו יהיו נתונים להתבוננות על המצב העכשווי, כיצד להתנהג כפי המתאים

לעת הזאת. ויותר מאד מלהזניח את עצמו ולא לקיים גם את מה שהוא מסוגל אליו עתה, כי אם ישכיל לקיים את המירב האפשרי במצבו עתה.

ואף שצריך לדחוף את עצמו לכיוון של יתר רוממות ברגשותיו והשגותיו, ולא להיות אדיש ולהשלים עם המצב הירוד, וחלילה להשתקע בו. אולם כל זמן שהוא במצב זה עליו להתמודד באופן המתאים לזמנים אלו.

ההתייחסות הנכונה למצבי הקטנות

כלומר שאל יאמר האדם שמאחר שבלאו הכי אין לימודו בצלילות הדעת, ותפילותיו בלי נשמה, וקיום המצוות שלו מתנהל בכבידות, וממילא יזניח את עצמו ולא יתאמץ לעשות אף מה שביכלתו. ואת כל מעייניו הוא יתן לכך להביא את עצמו למצב נעלה ומרומם, כי אז יהא בידו להתנהג בהידור ובלבב שלם כדרכו וכלבבו, אבל את המצב העכשווי אין הוא מייחס לו ערך, עד שאין כדאי לו להתאמץ עבורו.

אמנם אין האמת כך, כי בכל מצב חלה חובה על האדם לעבוד את השי"ת ולקיים את המצוות בשלימות הגדולה ביותר שיש ביכלתו במצב זה. והרי יש אנשים שכל חייהם הם כדרגה נמוכה, בעלי השגות מצומצמות ורגשות דלים, וכי הם לא נתחייבו בכל המצוות לפום דרגתם, ובוודאי יש נחת רוח לפני הקב"ה מעבודתם כפי כוחותם. ואף האדם שבדרך כלל זוכה לדרגות יותר רמות, כאשר נופל מהשגותיו, מוטל עליו להתנהג כפי שהוא מסוגל אז.

מצבי הקושי הזדמנות מז

וזה טעות שרבים נכשלים בה, וגורם להם הפסד מרובה, כי המתייחס בזלזול למצב בו הוא שרוי, וכולו נתון בציפיה לחזור לדרגתו הקודמת, תרי מכלה לחינם את כוחו וזמנו, במקום שישקיע את כל מאמציו להתנהג נכונה בהתאם למצבו העכשווי. ועוד שהוא שרוי בעגמת נפש, וכל רגע מן הזמנים האלו מהווה עבורו זמן של סבל וכאב, ונמצא משליך בידיים חלקים רבים מחייו ומתייסר לחינם בלי שום תועלת.

Often, a person feels that his circumstances make it impossible for him to focus on his spiritual obligations. After all, how can he possibly concentrate on Torah study or *davening* when his life is in such turmoil? However, it is specifically in these situations that we are expected to rise above the external factors that were placed in our paths to test us.

Rav Chaim Soloveitchik once asked his son (who later became known as the Brisker Rav) to bring him a specific *sefer*. After completing the task, Rav Chaim asked his son what he was thinking. His son told him that he had encountered a difficulty in the Rambam that he was trying to resolve. Rav Chaim stated that he could have gotten the *sefer* himself, but he wanted to habituate his son to think in Torah even when he was preoccupied with other matters.

"It is specifically during busy times that we can reap the boundless rewards of fulfilling our spiritual obligations despite adversity."

Rav Wolbe commented that sometimes, when he had quiet time to study, he could not arrive at a *chiddush*. However, *chiddushim* would often occur to him when the phone was ringing, or students needed attention, or things had to be organized, or there was someplace he had to go. It is specifically during busy times that we can reap the boundless rewards of fulfilling our spiritual obligations despite adversity.

(Shiurei Chumash, Parashas Vayeishev 37:2)

A Jacob Sought to Dwell in Tranquility In truth, when seen against the backdrop of eternal life, all the comforts and tranquility of this world are but for a fleeting moment — as are life's trials and tribulations. In contrast, the joys of the World to Come dwarf the experiences of this world in intensity, and they are unending. In the ultimate scheme of things, the pain of this world can be compared to the bite of a flea, a fleeting sting that soon passes. One who despite such discomfort serves God with true dedication earns far more reward than had his service not been encumbered by difficulty. There will come a time when he will look back and see clearly that all the effort he expended and the challenges that he faced were worth more than he could imagine (see Chochmah U'Mussar, pp. 387-388).

31 חכמה ומוסר

והנה כבר בארנו במכתב א', כי טובות עוה"ז ורעותיו, היא רק באמת לא יותר מרגע, וא"כ יפה אמר הקב"ה, שהוא יודע עוצם העניג של עוה"ז בכמות בלי הפסק, וגם איכות הטוב בלי תכלית, אמר: אטו אין כדאי לסבול נשיכת זבוב קטן כרגע, בשביל שכר עצום ונורא מאד, אשר עין נביאים ג"כ לא ראו כלל. והנה מלבד שכר עצם המצוה, הלא נורא הוא יותר נורא מי שעושה מצוה כעמל, כענין

והנה יעקב שמבל בימיו כ"כ צרות, כמו שביארנו, ויותר ממה שכתבנו יש, ועכ"ז שחק הקב"ה ממנו מה שרצה לישב בשלום מכאן ולהבא, ומעתה נוכל להבין מה הפסד מאד מאד של האדם, היושב כל ימיו בשלום, ומה שכרו גדול של הכובש רצונו ושובר מדותיו, שזאת היא היגיעה היותר גדולה, מחלקם י' חלקנו אכ"ר.

ובכלל, על האדם להיות נוח וגמיש ורך כקנה לכל מה שעובר עליו, ולנענע ראשו על כל גל וגל, ולהגיב בהתאם בפני כל מה שמעמידים אותו מן השמים. [ובמידה מסויימת עליו להביט על עצמו כעומד מן החרץ], שלפי האמת מה איכפת לו ממה יהיה נחת רוח לאביו שבשמים, ובכל מקום שיעמידו אותו יעשה את תפקידו נאמנה. והרי יש למנהיג העולם תוכניות ומחשבות הנשגבים מכינתיו, ואין אנו יודעים עד מה, והאדם אין הוא אלא ממלא תפקיד, ומה ממנו יהלך, ובהדי כבשי דרחמנא למה לך.

ואדרבה, זה עושר הגוונים של החיים, שעוברים על האדם כל מיני תקופות שונות ומשונות, ועל ידי זה הוא מתעלה ועולה מעלה מעלה.

ונראה לבאר הענין בהקדם משל: הבא ללון לילה אחד באכסניא ולא ימצא חן בעיניו מראה הבית, האם יעלה בדעתו לטרוח ולשנות את מראהו? ומן הסתם הענין גם לא יסב לו צער. אבל הקונה בית קבע, ברור שיטרח לתקן מראה הבית כפי טעמו. ואם ימנע ממנו התיקון, בודאי שיצטער על המראה הפגום כל רגע ורגע כי הוא חלק ממצב נצחי. על פי טבעו יכול האדם לשאת בהרבה יסורים אם רק יחזה בסופם. עצם הידיעה שהכאב מוגבל בזמן היא תכחישו ותחלישו. מאידך העדר ראיית הקץ גורם משנה תוקף ליסוריו, ורק הכאב הבלתי פוסק מטריד את האדם מן העולם. משום כך רשע שאין מובטח לו עולם הבא ואף אינו מאמין בו, בצדק יבקש שלוח בעולם הזה, כי לא יוכל לנשוא בסבל הנצחי. מה שאין כן צדיק שמובטח לו עולם הבא, הרי ממילא שכל צרה שתבוא לו יהיה מוגבל לזמן קצוב ביחס לנצחיות של עולם הבא. תוקף הביקוש לשלוח ויתר העמל להשיגו, מורה על אי יכול לשאת בסבל, שהוא עצמו מורה על העדר תחושת העראיות של עולם הזה (כמובן בדות הדין שהאבות כמלאכים נידונים בהם). ואם כן לא על עצם בקשת השלוח נענש יעקב, אלא על תוקף ביקושו שעבר את המדה הראויה ליעקב. (ע"ע משיב בזה לעיל פ"ג פסוק ט"ו).

כתב החיד"א: כל היגוונות שיש לאדם, וכל העצבויות שיש לאדם, וכל המורדות

שיש לאדם, זה רק מפני שהוא חושב שהוא קבוע בעולם. אבל ברגע שיודע שזה עראי - בעראי הכל טוב.

כל בן אדם שפוגשים - רצונו להיות מאושר. זה הרצון הראשי שיש לכל אחד. וצריך לדעת, שאין שום עצה אחרת להיות בשמחה - רק על ידי הרגשת דירת עראי. להרגיש דירת עראי כל השנה כולה וכל החיים כולם. כשעראי - הכל טוב, כשעראי - אף אחד לא מפריע לי, כשעראי - יכולים לשבת ולהידחק ויש מקום לכולם.

"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" (חולין קמב ע"א). הנה תמיד לומדים אנו זה מטעם כי שכר מצוה ליתא כאן בעוה"ז, אולם הטעם הנכון הוא כי שכר מצוה "בהאי עלמא", רצה לומר עם "האי עלמא", עם "עוה"ז, אי אפשר לפרוע את מצוותיהם של כלל ישראל, כי כלל ישראל אין להם כלל שום עוה"ז, ה"דירה" שלהם אינה כלל "האי עלמא".

אמנם, כי שכר אכן יש כאן, אך זה כבר במהלך אחר, במציאות אחרת לגמרי, הוא ענין שכר מצוה מצוה, ונותנים להם עוה"ז לתכלית עבודת המצוה. אבל עם "העולם הזה" לפרוע לישראל את עצם המצוה, זה מופרך!

בעד כלל ישראל לא שייך בכלל יעודים של עוה"ז. כל אשר בעוה"ז, אין זה עולמם כלל, זה העולם איננו כלל מקום דירתן, ומה שנא' "והיה אם שמוע תשמעו וגו' ונתתי מטר ארצכם וגו' השמרו לכם פן יפתח לבכם וגו' ועצר את השמים ולא יהיה מטר וגו'" (דברים יא-יג), כל אלה הינם רק אופנים בשכר מצוה מצוה - מעבודת ה' מקבלים שכר יותר עבודה ה', "שכר מצוה מצוה", יותר עבודה. הנאה כל דהו של עוה"ז, להעתיק עצמו בעוה"ז, לקנות מקום דירה בחיי עוה"ז - זהו החטא היותר גדול [יעוין ב'אבן עזרא' (דברים כא) בענין בן זולל וסובא, וז"ל: והנה זהו כמו אפיקורס, כי לא יבקש חיי עוה"ז כי אם להתענג]. כלל ישראל לא מוצאים בעוה"ז מקום דירה, ומה שאמנם יש להם, הוא רק בבחינת "התקן עצמן בפרוודור כדי שתכנס לטרקלין" (אבות ד-טז), והוא הסוד של עבודת האדם, כי צריך הוא לעבור דרך עוה"ז, "אם אין קמח אין תורה", אבל בעוה"ז לשם עוה"ז, בשביל עוה"ז, בשביל הנאת עצמו, מזה אין כל זכר, עכ"ל.

At such time that the righteous dwell in tranquility, and they seek to dwell in even greater tranquility in this world, the Satan comes and accuses them. — אמר רבי אבהו — R' Acha said: — בשעה שהצדיקים יושבים בשלום ומבקשים — and they seek to dwell in even greater tranquility in this world, — השטן בא ומקטרג — the Satan comes and accuses them. — אמר — [The Satan] says:

It is not enough that [tranquility] is prepared for them for the World to Come, but they seek to dwell in tranquility in this world! — אמר רבי אבהו — R' Acha said: — בשעה שהצדיקים יושבים בשלום ומבקשים ליהנות לעולם הבא — but they seek to dwell in tranquility in this world! — אמר רבי אבהו — You should know that it is so, — תדע לך שהוא כן — You should know that it is so, — יעקב אבינו על ידי שבקש לישב בשלום בעולם — for regarding our forefather Jacob, because he sought to dwell in tranquility in this world, — נהגה — he was met with the distress of the sale of Joseph. — יושב — This is the meaning of Jacob settled.

20. If God chooses to bless a person with good fortune and tranquility, he is certainly permitted to enjoy it; indeed, a number of Talmudic sages were blessed with the twin blessing of Torah and prosperity, and there is nothing wrong with that (see Horayos 10b). One must always bear in mind, however, that this is a temporary and transitory world, and one's time here is to be spent in God's service. While it is fine to enjoy tranquility, the pursuit of tranquility is a distraction from the pursuit of the important goals of life, and it is that which incites the Satan's accusation (see Anaf Yosef). See Insight (A) following note 29.

Everything which a human being enjoys in this universe is a personal gift from God to her, an expression of God's love for her in particular. The Talmud teaches that every person in the world is obligated to say "The world was created for me." This idea confers on each of us both responsibility to care for the world and joy at the tremendous bounty we receive daily, hourly, and moment by moment.

A beautiful sunset is God's custom-designed artwork for your enjoyment. A flower's intricate beauty, its color, form, and delicacy, were all created to delight you. The amazing variety of delicious fruits in the world, each with its own flavor, appearance, and health benefits, are expressions of God's largesse to you. Even an overgrown, vacant lot is a

Q Aren't we supposed to deny ourselves the pleasures of this world?

When Hashem made the world, the first thing He told us was that we should know how good the world is. "And Hashem saw everything that He made, and behold it was very good" (Bereishis 1:31). Now, if Hashem would have said it was "good"—not "very good," but just "good"—we would understand that it's superlatively good. But if He says it's *tov me'od*, "very good," then you must understand that it's very, very, very, good. When Hashem says *me'od*, it means *me'oooooooooooooooooooooooooooood!* He doesn't give His seal of approval "very good" unless it is very, very, very—and forever we won't stop saying very—good.

The Gemara says that if a person fails to enjoy this world there's going to be an accounting. "A man will someday have to give a reckoning, an accounting before Hashem, on all that his eyes saw, but he refused to eat of it" (Yerushalmi Kiddushin 4:12). Whatever your eyes see you should sample, and if you don't you'll be held accountable. Hashem wants us to fully enjoy His world! When you sit down to a plate full of ice cream, you have a right to say, "Ma, give me the pink kind." And you won't be considered a glutton—on the condition that before you take anything you make a big and enthusiastic *brachah*. Then the ice cream is justified.

אמנם האמו"ר זוק"ל אמר צוה דבר פלא, היות שהוא טעום הדפוס ברש"י, וזרין להיות אומר 'השטן' לא דיין וכו', כמפורסן כן נמדרש (ס"ט) השטן בא ומקטרג ואמר לא דיין וכו', ע"ש ודברי פי חכם סן. ומידוה נפלא שלא הרגישו מפרשי המורה צוה:

ומפי השמועה אמרו (ראה 'אור ישראל' - מונסי, שנה ד גליון ג טו), שבשבת פרשת וישב, קודם קריאת התורה, עלה הגר"י הוטנר זצ"ל לבימה והכריז שיש ט"ס ברש"י, וצריך להגיה במקום "אמר הקב"ה" - "אמר השטן".

This whole world is a heaping plate of ice cream. It's full of good things and you're justified [in enjoying it], but you have

to make use of it for a purpose. It has a purpose down there, of course—even ice cream gives nourishment to your body. But there's another purpose, a bigger one. Before you eat it and after you eat it, remember Hashem and recognize what He did for you. Not only that He gave you such pleasant-tasting things to eat, but that He even gave it a color, too. Taste and color are signs of the *chasdei Hashem*. Hashem could have made all flowers white, but there are pinks too. And a whole spectrum of colors. It's a very colorful world. *Baruch Hashem* there's pink in this world. The purpose of pink is to be happy.

But don't get any wrongheaded ideas. David Hamelech said, "Aromimcha—I am going to make You great" in this world (Tehillim 145:1). David's harp was a one-track harp. He wouldn't play on it songs of war, of heroes. His harp wouldn't talk for such things. When his fingers pulled the string of his harp, they wouldn't make sounds in praise of beautiful women, of love, of romance, of bull fights, of hunting, of getting on a horse chasing a poor little fox and other forms of amusement. No! David said, "Aromimcha—I'm going to exalt only You." My heart is only for You. Don't give all your emotions to things that aren't paramount in the world. A man who becomes very excited over anything in this world—whether he's excited over success or he's depressed, *chalilah*, over failure—has forgotten Hashem. There's only one thing in this world to be excited about, and that's what David said, "Aromimcha—I'll be excited only about You."

But when David said, "I'm going to make You paramount in the world," he didn't mean he was retiring to a cave with an iron door and saying goodbye to the world. By no means. David's heart sang within him in this world but it sang with the song of Hashem. When David saw the beauties of the world, he saw the beauties of the Creator. Therefore, to follow in the footsteps of David our job is to say, "Aromimcha—I'm going to elevate You," make You the highest of all things. Nothing in this world matters to me except You. The purpose of the world is to say to Hashem

Hashem wants you to enjoy Olam Hazeh, but it's an art you have to learn. You must learn to be happy without luxuries, to appreciate the minimum, to enjoy all the "simple" pleasures of this world, pleasures that are available always. Once you empty your mind of all the manufactured pleasures, you'll find true happiness, true and immense satisfaction, in *avodas Hashem* itself—in a life of Torah, *mitzvos*, *chesed*, raising children. You'll find love of Hashem and you'll sing like David Hamelech. You'll go wild with pleasure.

Chanukah underscores the mission of Judaism to bring the light of the true God to the world. "(The nations will say:) let us go to the house of Jacob, by the light of God" (*Isaiah 2:5*). "And I will make you as a light for the nations" (*ibid.* 49:6). This is the charge we were given at Sinai.

The lights of Chanukah are indeed sacred.

There may be an additional message. The Shabbos candles, too, are sacred, but they are to be enjoyed and to be used as a source of illumination for the household. But we may not derive any benefit from the light of the Chanukah candles. Why?

The Syrian Greeks sought to impose Hellenism on Israel. The philosophies of Torah and Hellenism are at opposite poles. Hellenism is hedonistic. It teaches that a person should seek to maximize his pleasures, for this earthly world is the only world, and one should derive as much pleasure as possible during one's lifetime.

Torah teaches us that man was placed in this earthly world to fulfill a mission dictated by God. The ultimate existence is in the Eternal World, but in order to merit being in the Immanent Presence of God in the Eternal World, man must fulfill the mitzvos of the Torah. Man may certainly enjoy the earthly world, but his enjoyment must be within the parameters prescribed by Torah, and he must give praise to God for the pleasures he experiences. In sharp contrast to Hellenism, Torah teaches that pleasure is *not* the goal of life.

To emphasize the Torah principle, the lights of Chanukah, which represent the triumph of Torah over Hellenism, are sacred. In contradistinction to the Shabbos candles, one should *not* derive any benefit from the Chanukah lights. They are to be observed but not used. It is a symbolic expression that the goods of this world are not here primarily for our pleasure. We indeed partake of them, but only because they are a vehicle for achieving a spiritual goal.

39 Festival of Light - R. Leff

THREE ASPECTS OF MAN

We will go far back in history, all the way to Noach and his family. The Maharal of Prague explains that the three sons of Noach — Shem, Cham, and Yefes — who were the foundation of all of mankind, represented the three aspects of man. Shem represented the inner spiritual aspect of man. This is reflected in his name, Shem, which means "name," a name being the reflection of the essence. In fact, the letters *shin* and *mem* that spell Shem are the inner letters of the word *neshamah* since these letters represent the very inner essence of a person.

Yefes represented the body, the external framework. Yefes means "beauty," representing the external manifestation — aesthetics. Cham represented the passions and drives of man, the life force represented by heat, desire, and passion.

This explains the blessing Noach gave two of his sons, Shem and Yefes (*Bereishis 9:25-27*). He hoped that the G-d of Shem, who created his inner spiritual power, be blessed and increased and that Yefes be beautified and enlarged but that his physical, external framework would be an enhancement to the tents of Shem. Canaan, who descended from Cham, who represents the heat and passion of the life force, was cursed — limited and mitigated to be a slave to Shem and Yefes. The passions must be subjugated to the body and soul and not be given full rein to destroy body and soul by over- or underindulgence.

שטר שעבוד בשלשלות של ברזל, לכן קפץ עליו
רוגזו של יוסף ונשלשל הדבר וירד בכבוד מלכים,
ויחי יעקב ברחץ מזרים חיים של כבוד ושלוה.

Yavan descended from Yefes. Our Sages tell us (*Megillah 9b*) that the verse "*Yafit Elokim l'Yefes* — May G-d beautify Yefes" from Noach's blessing (*Bereishis 9:27*) refers to the old Greek alphabet, which can be used to write a *sefer Torah*. Thus, "*v'yishkon b'ohalei Shem* — may it reside in the tents of Shem" (*ibid.*). However, Yavan took their physical quality of external beauty and instead of connecting it to the inner spiritual quality of Shem, they totally rejected the inner spirituality and viewed the externals as the only reality of existence. They embodied *chochmah chitzonis*, external wisdom, based only on logic and human reason, rejecting the divinely revealed wisdom of the Torah completely. They also extolled physical beauty and physical might. Sport and war became the essence of Greek culture, which they sought to spread to the entire world.

Perhaps the word *yavan* itself represents their approach to the world. The three letters that spell Yavan — *yud*, *vav*, and *nun* — are

basically lines with no framework to contain anything, representing a totally external outlook of the world, with no inner content. They also represent the quantitative view of the world that is associated with physical externals, as opposed to a qualitative view of the world that is associated with inner spiritual values. The physical world comes in three generic sizes: small, medium, and large. The three lines of Yavan — the small *yud*, the medium *vav*, and the large *nun* — represent this quantitative view of the world, as opposed to spiritual matters, which vary in degree, not in size.

➔ Additionally, these three letter-lines are parallel, representing the fact that the physical world has no unity. It is made up of individual items that have no point of connection. Only the spiritual realm unites all physical things into one unity under Hashem.

Yavan spelled backward is *noy*, "beauty." They totally distorted the concept of beauty, turning it around. This emphasis on the externals had an influence over those Jews whose whole relationship with and view of the Torah was merely an external relationship and view.

41

ואמנם בס' מכתב מאלהו' (ח"ד עמ' רנא) עמד בזה, וכל שדברי רש"י והמדרש עולים בקנה אחד, ובאמת השטן קיטרג אך הקב"ה הסכים לזה, והיינו שהשטן שמקטרג זו מידת הדין, ופעמים שהקב"ה מסכים עמו רק במקצת דבריו, והיינו עירוב מידת הדין והרחמים, והכא הסכים עמו הקב"ה לגמרי כי נהג עמו במידת הדין בלבד, ויעו"ש שהרחיב וביאר הדברים.

42 יושב יעקב יושב יעקב פי רש"י ז"ל זיקש יעקב יושב יעקב קפץ עליו רוגזו של יוסף. לדיקים מזקשים יושב יעקב, אמר הקב"ה לא דיין לדיקים מה שמחוקן להם לעוה"צ אלא שמזקשים יושב יעקב צעור"י, ע"כ. ולפלא כי במדרש הביא דברים אלו בשם השטן, שהשטן בא ומקטרג לא דיין שמחוקן להם לעוה"צ אלא שהם מזקשים יושב יעקב צעור"י. ופירש צ"ח כ"ק אחרון ז"ה"ה כי השטן בא ומקטרג ושאל בחימה לא דיין לדיקים וכו' צתמיחא, והקב"ה משיב לו צניחותא, אמת הדבר כי לא די הוא, אלא גם צעור"י לריכוך יושב יעקב מרוב טוב כדי שיוכלו לעבוד עבודתם צדקה ללוה צלי מניעות. עכ"ל ק.

וע"פ י דבריו אלו יש לפרש דברי רש"י, זיקש יעקב יושב יעקב קפץ עליו רוגזו של יוסף, בהקדם מאחז"ל (שבת דף פ"ט ע"ב) ראוי כי יעקב חבינו לירד למזרים בשלשלות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו וכו', וירד בעגלות אשר עלה יוסף. וזה שכתב רש"י, זיקש יעקב יושב יעקב יושב יעקב ולא להיות צעור קושי השעבוד מזרים והקב"ה הסכים על ידו ואמר לא דיין לדיקים מה שמחוקן להם לעוה"צ ולא יאה להם לפרוע